

FILMTÖRTÉNET ELŐADÁSOK (1.)

Témák (és egyben szempontok a vizsgaköteles olvasmányokban való tájékozódáshoz):

1. A mozi előtörténete és megszületésének körülményei. A filmtechnika kialakulásának fokozatai. A mozgóképgyártás kezdetei: az ősmozi jellemzői. A mozgófényképtől a játékfilmig. A filmelbeszélés első formái. Lumière és Méliès: a korai filmkészítés két típusa.
2. A korai film mint az attrakció mozija (Tom Gunning). A közelkép a korai filmben.
3. „Életet lehelni az árnyképekbe” (Noël Burch): a némafilm poétikája a „primitív kifejezőmód”-tól az „intézményes reprezentációformák”-ig. A filmelbeszélés kialakulása.
4. A mozi iparosodásának kezdetei Európában és Amerikában. A Nickelodeon-éra. A korai hollywoodi film nagy egyéniségei és műfajai (Edwin S. Porter).
5. A némafilm fénykora: európai filmkörkép (a francia Film D’Art, az angol filmgyártás kezdetei, az olasz némafilm, a svéd és a dán költői stílus).
6. David W. Griffith életműve és stilisztikai újításai.
7. A filmművészeti avantgárd formái és kapcsolatai a társművészetekkel. Az absztrakt film, a francia szürrealizmus (Fernand Léger, René Clair, Luis Buñuel, Jean Cocteau stb.), a futurista film.
8. A „démoni filmvászon”: a német expresszionizmus filmművészete. A filmek társadalmi-politikai és művészettörténeti kontextusa.
9. Az expresszionista történetmondás és képi stílus jellemzői, változatai. Robert Wiene, Fritz Lang és Friedrich Murnau filmjei.
10. Az egymásr fényképezés mint jellegzetesen némafilmes eszköz.
11. Mozgófényképek a cári Oroszországban. Az irodalom, a színház és a film kapcsolata, az első animációs filmek.
12. A montázs fajták kidolgozása. (Vsevolod Pudovkin, Lev Kuleshov, Dziga Vertov, Eisenstein)
13. Szergej M. Eisenstein életműve. Eisenstein filmeposzainak poétikai jellegzetességei (A *Rettegett Iván*).
14. A hang ábrázolása a némafilmekben. A képközi feliratok szerepe.

MOZIZÁS FEKETÉN-FEHÉREN: filmes séta, október 4-én, vasárnap 11-től a 15. *Filmtett* feszt. keretében.

ZÁRTHELYI DOLGOZAT: okt. 20-án vagy 26-án a korai filmekkel kapcsolatos előadásokból és olvasmányokból! Ezeket a címeket áthúztam, mert már vizsgáztatok belőle.

Vizsgaköteles szakirodalom:

- Kristin Thompson–David Bordwell: *A film története*. Palatinus, 2007. 65–74., 126–143., 144–166., 191–206.
- Geoffrey Novell-Smith (szerk.): *Oxford Filmenciklopédia*. Bp., Glória kiadó, 1998. A következő oldalak: 23–42, 98–109, 128–135, 140–178.
Fontos filmtörténeti összefoglalások ezek, keressétek ki az ajánlott részeket!
- (ez csak ajánlott) Tudor Caranfil: *Vârstele peliculei. O istorie a filmului în capodopere*. Polirom, 2009. (A köv. fejezetek: Intoleranța • Viața de câine • Comoara lui Arne • Muguri zdrobiți • Neobișnutele aventuri ale lui Mister West.)
-
- Noël Burch: *Life to those Shadows*. London, British Film Institute, 1990. 186–201. (hand-out)
- Tom Gunning: Az attrakció mozija. A korai film és az avantgárd. In: Kovács András Bálint (szerk.): *A kortárs filmelmélet útjai*. In: Kovács András Bálint (szerk.): *A kortárs filmelmélet útjai*. Budapest, Palatinus, 2004. 292–304.
- Tom Gunning: Nonkontinuitás, kontinuitás, diszkontinuitás: a korai filmek műfajainak elmélete. In: Kovács András Bálint (szerk.): *A kortárs filmelmélet útjai*. Budapest, Palatinus, 2004. 304–320.
- A Kolozsvár, moziváros összeállításból a következő cikkek: *Filmtett*. 2002. szept.
<http://www.filmtett.ro/cikk/1727/a-magyar-pathe-janovics-jeno-portremontazs>

<http://www.filmtett.ro/cikk/1719/a-kolozsvari-mozihalozat-kiemulose-a-szazadfordulon-1896-1918>
<http://www.filmtett.ro/cikk/2297/az-erdelyi-nemafilmgyartas-a-korabeli-magyar-sajto-tukreben-uttoro-vallalkozas-vegyes-fogadatas>

- André Bazin: Charlie Chaplin. In: *Mi a film? Esszék, tanulmányok*. Budapest, Osiris, 1995. 155–227.
- Geréb Anna: Orosz montázsiskolák 1–2. *Filmtett*. 2001. jún. 23–29. és júl.–aug. 23–27.
<http://www.filmtett.ro/cikk/1342/orosz-montazsiskolak-1>
<http://www.filmtett.ro/cikk/661/orosz-montazsiskolak-2>
<http://www.filmtett.ro/cikk/2420/oroszorszag-filmtortenet-a-nemafilm>
- Lev Kulesov: A montázs mint a filmművészet alapja. In: *Képkorszak*. Szöveggyűjtemény. Korona Kiadó, 1998. 71–77.
- Margitházi Beja: Óriások a közelben. A korai film közelnézetei. In: uő: *Az arc mozija. Közelkép és filmstílus*. Koinónia, 2008. 11–63.
- Margitházi Beja: *Kulesov örök! (?)* – fénymásolat a könyvtárban található némafilmtörténet mappában + csatolmánybanis megkapjátok
- Kovács András Bálint: *Metropolis, Párizs*. Budapest, Képzőművészeti Kiadó, 1992. 21–113.
- A. L. Rees: A film és az avantgárd. In: Geoffrey Nowell-Smith (szerk.): *Oxford filmenciklopédia*. Glória Kiadó, 1998. 98–109.
- Kiss Miklós: Európai filmes avantgárd. *Filmtett*. 2001. ápr. 24–28.
<http://www.filmtett.ro/cikk/610/filmtortenet-europai-filmes-avantgard-expresszionizmus-es-szurrealizmus>
- Luis Buñuel: *Utolsó leheletem*. Bp., L'Harmattan, 2006. 88–109.
- A szürrealizmus és a film (összeállítás). *Filmkultúra*. 1971. 5. 62–85.
- Theodor Dreyer. *Filmkultúra*. 1977. 2. 58–74.

TOVÁBBI AJÁNLOTT SZAKIRODALOM A NÉMAFILMES KORSZAKHOZ:

- David Bordwell: *On the History of Film Style*. Harvard University Press, Cambridge–London, 1997.
- Thomas Elsaesser, Adam Barker (eds.): *Early Cinema: Space – Frame – Narrative*. London, BFI, 1990.
- Georges Sadoul: *A filmművészet története*. Budapest, 1959. 1–275.
- Balázs Béla: *A film*. Budapest, 1961.
- Báron György: Az úttörők. *Filmtett*. 2001. jan. 22–26.
- Lumière-összeállítás. *Filmvilág*. 1985. 8. 20–27.
- Jordáky Lajos: *Az erdélyi némafilmgyártás története (1903–1930)*. Bukarest, Kriterion, 1980.
- Janovics Jenő-összeállítás. *Filmspirál*. 2002. 2. 30.
- Vajdovich Györgyi: Az elbeszélés kialakulása. *Filmtett*. 2001. febr.–márc. 28–32.
- Vajdovich Györgyi: A nagyipari filmgyártás kialakulása. *Filmtett*. 2001. szept. 28–31.
- Kömlödi Ferenc: *Az amerikai némafilm története*. Budapest, Tankönyvkiadó, 1999.
- David Wark Griffith. *Filmkultúra*. 1975. 3. 54–78.
- Szilágyi Erzsébet: A burleszk. *Filmtett*. 2001. május 23–26.
- David Wark Griffith. *Filmkultúra*. 1975. 3. 54–78.
- Griffith-összeállítás. *Filmvilág*. 1985. 6. 2–12.
- Az expresszionizmus és a film (összeállítás). *Filmkultúra*. 1986. 5. 26–42.
- Lotte H. Eisner: *A démoni és a formális szimbolika*. In: Török László (szerk.): *Látvány és valóság*. Bukarest, Kriterion, 1974. 5–41.
- Lotte H. Eisner: *A démoni filmvásznon*. Budapest, Magyar Filmintézet, 1994.
- Jean Mitry: Az expresszionizmus, 1974. 1. 54–76.
- Kenedi János (szerk.): *Írók a moziban*. Budapest, Magvető, 1971. 7–177.
- Fritz Lang. *Filmkultúra*. 1976. 6. 35–7.
- Gelencsér Gábor szerk.: *Képkorszak*. Szöveggyűjtemény. Budapest, Korona Kiadó, 1998. 13–110.
- Kristin Thompson: *Eisenstein's Ivan the Terrible. A Neoformalist Analysis*, Princeton University Press, Princeton, 1981.
- Jay Leyda: *Régi és új. Az orosz és szovjet film története*. Budapest, Gondolat, 1967.
- Mimi White: Két francia dadaista film: *Felvonásköz és Emak Bakia*. *Metropolis*. 2000. 3. 34–42.
- A futurizmus és a film (összeállítás). *Metropolis*. 1997–98. 1. 6–64.
- Sz. M. Eisenstein (összeállítás). *Metropolis*. 1998. 3. 6–11, 64–76.
- Geréb Anna: ElmonZENTázsSTEIN. *Filmkultúra*. 1995. 4. 9–5., 5. 12–7.